

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK SZÓSZÓLÓJÁNAK ÜZENETE AZ ELSIVATAGOSODÁS ÉS ASZÁLY ELLENI KÜZDELEM VILÁGNAPJÁN

Az elsivatagosodás és a talajromlás immár hazánk aszály-sújtotta térségeit is fenyegeti – figyelmeztet a jövő nemzedékek szószólója. A vízvisszatartást a legfontosabb célkitűzések közé soroló nemzeti stratégiák érdemi végrehajtásának további halogatása, a vízzel való előrelátó gazdálkodás hiánya a mezőgazdasági termelés biztonságát, valamint védett füves pusztáink fennmaradását is veszélybe sodorja.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete június 17-t, az elsivatagosodás és az aszály elleni küzdelemről szóló nemzetközi egyezmény elfogadásának napját az elsivatagosodás és aszály elleni küzdelem világnapjává nyilvánította, a felelős vízgazdálkodás, valamint a szárazföldi élőhelyek és a termőtalaj jövő nemzedékek számára való megővésének fontosságára figyelmeztetve a világ döntéshozóit és gazdálkodóit.

Az éghajlatváltozási előrejelzések szerint az elsivatagosodás kockázata Európa több régiójában is növekszik. Az elmúlt évtizedekben érvényesülő erőteljes talajvízszint-csökkenés miatt az ENSZ a Duna-Tisza-közi Homokhátságot is félsivatagos területté nyilvánította. A térség egykori tavainak többsége kiszáradt, veszélyeztetve a hagyományos tájgazdálkodás, a tanyavilág, valamint a nemzetközileg is jelentős madárvilág fennmaradását. E negatív folyamatok megállításához komplex megközelítésű, az érintettek bevonásával készül, a kulturális értékeket is megőrző térségi program kidolgozására van szükség.

Amint az érvényes Nemzeti Vízstratégia is rámutat, az ehhez kapcsolódó bizonyos célok az elmúlt 20-30 év minden stratégiájában szerepelnek, anélkül, hogy a megvalósításukhoz közelebb kerülnénk, mert az intézkedési tervek végrehajtása, így a vízvisszatartás, a belvizes, árvizes területekhez igazodó művelési ág változtatások, a helyi vízviszonyokat leginkább eltűró növények kiválasztása és talajművelési módok alkalmazása rendre elmarad, vagy késlekedik. Az aszály okozta mezőgazdasági károk nagyságrendje különösen felhívja a figyelmet arra, hogy szükség van a szemléletváltásra. Ezt segítheti az öntözéssel gazdálkodás támogatási rendszere, amennyiben a gazdákat a vízzel való takarékos öntözési megoldásokra, a természeti adottságokhoz, az ökológiai viszonyokhoz való igazodásra ösztönzi. Enélkül az agrártámogatási rendszer eredményezte agrárszerkezet és művelési mód vízgazdálkodási szempontból sem lesz fenntartható.

A szószóló a vízstratégiaának a vizek területen tartását ösztönző szabályozására és az ehhez alkalmazkodó agrárgazdálkodási formák támogatására tesz javaslatot, ami elsősorban a gazdálkodók szemléletmód-váltását igényli. Amint az aszálystratégia is leszögezi, Magyarország legnagyobb potenciális természetes víztározója a talaj. Az új kihívások a belvízi védekezés teljes rendszerének újragondolását igénylik. Az aszály és a talajvízszint csökkenés által leginkább sújtott területeken a belvízelvezetés megszüntetésére kell törekedni; vízvisszatartásra alapozott, a táji adottságokhoz illeszkedő felelős tájhasználati formákra kell áttérni.

A szélsőséges időjárási helyzetek káros gazdasági, környezeti, ökológiai, társadalmi következményeinek kockázata a talaj víztározó kapacitásának jobb kihasználásával csökkenthető. Jelentős vízvisszatartási hatása lehetne annak, ha az agrártámogatások zöldítése keretében a gazdák ehhez is kapnának támogatást.

A klímaváltozás talajnedvességre gyakorolt hátrányos hatását a mezőgazdasági művelés esetében elsősorban a talajgondozási- és művelési szokások megváltoztatásával, a helytelen talajművelés (taposás, „eketalp”) kiküszöbölésével, az észszerű növény- és állománysűrűség, vetésforgó és

talajtakarási módszerek alkalmazásával, másodsorban víztakarékos öntözési módszerek alkalmazásával és ilyen rendszerek kiépítésével lehet ellensúlyozni. A termőhelyek aszálytűrő képességére elsősorban a talajéletet fenntartó talajművelés, a talajok jó fizikai és biológiai állapotának megőrzése ad esélyt, amit a rossz öntözési gyakorlat kifejezetten károsíthat.

Az aszályos időszakok természeti környezetünket és belterületeink növényvilágát is átalakítják. A szószóoló az önkormányzatokat és a lakosságot arra kéri, hogy a közterületek, és a kertek díszítésére elsősorban olyan növényeket válasszanak, amelyek a helyi vízviszonyokhoz leginkább képesek alkalmazkodni. Az elsvatagosodással, aszályal leginkább fenyegetett régiók településein a fenntartható településgazdálkodás eredményességét közvetlenül meghatározza, hogy a helyi vízgazdálkodás részeként milyen csapadékgazdálkodási megoldásokat alkalmaznak, figyelnek-e a zöldfelületek megőrzésére, a vízvisszatartás kialakítására.

Dr. Bándi Gyula felhívja a figyelmet arra, hogy az elővigyázatosság és megelőzés elvére épülő szakmai stratégiákhoz igazodó jogalkotást az Alkotmánybíróság is kiemelt jelentőségűnek tekinti az Alaptörvény P) cikke által alkotmányos védelem alá helyezett nemzet közös örökségének megóvása, a nemzedékek közötti természeti erőforrás igazságos megosztása érdekében (13/2018. (IX. 4.) AB határozat). A szakmai stratégiák célkitűzései alkalmasak a jövő nemzedékek természeti életfeltételeinek megőrzésére, és megnevezik mindazokat az eszközöket, tartalmazzák azokat a környezetileg fenntartható, egyben gazdaságilag is észszerű módszereket, amelyekkel e célok a gyakorlatban el is érhetők. Ehhez azonban olyan érdekeltégi és ösztönző rendszereket kell alkalmazni, amelyek csak a nemzeti-közösségi érdekekkel összhangban álló szakmai rutinoknak és újszerű megoldásoknak adnak elsőbbséget.